

**Iz zapuščine
Boža
Voduška**

Paul Valéry

**POKOPALIŠČE
NAD MORJEM**

Ta tiha streha s svojimi golobi
med pinijami trepeta, med grobi;
pravični poldan ogenj nov in nov
na morje siplje, zmerom prenovljeno;
o poplačilo, misli podeljeno,
ki dá ga dolg pogled na mir bogov.

Od kakšnih drobnih bliskov se použiva,
vsa v diamantih, pena nevidljiva,
in kakšen pokoj razprostrt se zdi;
ko sonce se nad temno brezdno sklanja,
čisti stvaritvi večnega snovanja,
sanje spoznanje so, se čas blešči.

Preprost Minervin tempel, stanoviten
zaklad miru, krepčila hram očiten,
oko prepolno spanca, mrak vodá,

pregrnjen od tenčice plameneče,
o duše molk! Poslopje v dnu toneče,
vrh njega tisoč korcev iz zlata!

Svetišče časa, ki v en vzdih se strne,
povzpnem se na ta čisti vrh, kjer zgrne
se pred pogledom morskim zemlje krog;
in kot bogovom v čast daritev lastno
sprejemam vedri blišč, ki veličastno
brezčutnost seje čez visoki lok.

Kot sad, ki se topi, že slast spočenja,
v užitek že odsotnost svojo menja,
ko se podoba v ustih mu gubi,
tukaj vdihavam zdaj svoj dim bodoči,
in od neba prihaja šum pojoči
bregov v menjavi duši, ki medli.

Glej me, lepo nebo, po vsem prevzetju,
po vsem prečudnem, ničevem početju,
tako neugodnem, se spreminjam sam;
prepuščam se razlitemu sijaju,
ko moja senca se po mrtvih kraju
pregiblje, njeni rahlosti se vdam.

Čeprav je duša v plen baklam zenita,
vzdržim orožje tvoje, čudovita
pravična luč, brez prizanašanja:
vračam ti tvojo moč tja, kjer prebiva,
vso čisto, glej se! Vendar kaj ne skriva
se v njem, ki luč odmeva, senc tema?

O v sebi sam, sebi za lastnino,
sklonjen nad pesmi vir, v srca bližino,
med praznim in dogodkom enkratnim,
potrjujoč klic svoje notranjosti,
ki kot vodnjak, poln bridke globokosti,
vnaprej gluho doni, čakam, lovim.

Jetnica, ki ti senčni zastor streže,
zaliv, ki hlastno goltaš redke mreže
zaprtih vek, skrivnosti snop slepeč,

kaj veš odkod telo k pogubi leni,
čelo drsi s teboj k zemlji koščeni?
Iskra je njih spomin, ki jih ni več.

Obzidan, posvečen, luči podarjen,
ta tihi kraj je všeč mi, ki prežarjen
od ognja breztelesnega drhti,
kjer trepetati marmorja bledoto
med zlatom vidim in dreves temoto;
na grobih, glej, tam zvesto morje spi!

Malikovalcu, daj, pristop ubrani,
čudežna psica! Ko v samoti zbrani
pastir s smehljajem pasem pred seboj
skrivnostne ovce, bele mirne grobe,
odženi daleč proč skrbne golobe,
sanj praznih, angelov zvedavih roj!

Če prideš sem, obstaneš hkrati s časom;
žuželka grize sušo z ostrim glasom,
požgano je, použito vse, v strogost
prelito v zraku, čutom nepoznano;
življenje, od odsotnosti pijano,
široko je, duh čist, sladka grenkost.

Dobra je zemlja njim, ki jih odeva,
ki jim suši skrivnost in jih ogreva;
uprt je poldan zgoraj v svoj obraz,
negibni poldan, krog in cilj sam sebi;
o glava, krona vsa popolna, v tebi
skrivna menjava sem edino jaz!

Le v meni lahko hraniš dvome svoje,
v mogočnem diamantu stiske moje,
bojazen, kes so v njem drobci teman;
pri koreninah pa, kjer s težo nočno
marmor teži, je ljudstvo nedoločno
počasi že prešlo na tvojo stran.

V odsotnost gosto se je pretopila
njih truma, glina belo sluz je spila,
življenja dar je vsrkal rož smehljaj;

kje so le mrtvih glas in govorica,
osebni čar, duša v izrazu lica?
Kjer solze tekle so, vro črvi zdaj.

Vriski deklet nad drznimi dotiki,
oči, zobje, rosnih trepalnic miki,
prsi, ki jih presladek ogenj žge,
na vdanih ustnah kapljice bleščeče
krvi, dar zadnji in dlani braneče,
vse gre pod zemljo, eno pot gre vse.

In ti, visoka duša, upaš v sanje,
manj pravljичne morda kot je bleščanje
zlatih valov, ki pred očmi miglja?
Ko boš meglica, kaj boš mogla peti?
Ne; vse beži; vsak hip hlapi; še sveti
nestrpnosti se čas s teboj skonča.

Revna nesmrtnost, črnopozlačena,
pod strašnim lovorom smrt posvečena
v naročje materno, v obet uteh,
prelepa laž, usmiljena zvijača!
Kdo ne pozna ju, kdo ju ne zavrača,
votlo lobanjo, večno srepi smeh!

Očetje pregloboki, vi, ki s čuti
presahlimi, od gluhih grud zasuti,
ste zemlja, kjer korak gubi prostost,
resnični črv, ki gleda zmagovito,
on ni za vas pod mizo kamenito,
od živega živi, on je moj gost!

Ljubezen naj, sovraštvo bo do sebe?
tako preblizu zob njegov me grebe,
da prepoznam ga v vsakem od imen.
Naj je, kar je! Skrit gleda, išče, sanja,
hoče moje meso! V objemu spanja
celo živim mu, živemu, za plen.

Zeno, neusmiljeni Elejec, Zeno!
Mi ni srce s puščico prestreljeno,
ki zabrni, zleti, pa ne leti?

Rodi me glas, ost njena me prebada.
O, sonce! Kakšna senca želve pada,
ko duša kot Ahil negibna ždi.

Ne, ne! Pokoncu! V čas še nerojeni!
Ta miselni oklep, telo, razkleni,
vsesajte, prsi, vetra mladi dihi!
Hlad, ki ga nosi morje vzvalovano,
mi vrača dušo. O krepčilo slano!
Steci v valove, plani živ iz njih!

Res! Morje, ki poznaš brezumno silo,
plašč leopardov, bitk, zmag oblačilo,
od tisoč sonc predrto čez in čez,
hidra, omamljena s sinjino lastno,
grizoč bleščeči rep s togoto slatno,
s hrupom kot molk bijoč gluhost ušes,

veter je vstal! Veljaj pogum k življenju!
Knjigi se zvrčajo strani v vršenju,
drzno prši valove skalnat rob.
Od luči slepi, listi, brž zletite!
Lijte, valovi! Tihi krov zalijte,
kjer se je sklanjal drobnih jader trop!

JUTRANJA
ZARJA

Razveže se neprijazen
klobčič zamotanih sanj,
tako ko rožna prikazen
sonca naznani mu dan.
Hitim mu v duši nasproti:
prva molitev peroti,
dá jih zaupljiv pogum!
Komaj iz peska izvite,
ko stopam prost, čudovite
korake dela moj um.

Pozdrav vam, ki ohranile
obraz ste v smeh dvojčk ujet,
speče podobnosti mile,
bleščeč se sredi besed!
Ob šumu čebel, če sežem,

vas polne koše nastrežem;
že zlata lestev pne lok:
naslon na rahli stopnici
previdnost, prešla v meglici,
najde za vzpon belih nog.

Kako čez te obsijane
ude srh zarje drsi!
Že druga z drugo se zgane,
ki se je zdelo, da spi:
ta bliska, ta zeha v vrsti,
in lahko, z lenimi prsti
bisern glavnik božajoč,
od bližnjih sanj še prevzeta,
v podstave glasu jih vpleta,
ko skuša njegovo moč.

Kaj vé ste, pozne vstajalke?
Je dolgčas nocoj navdal
vas, duši gospodovalke,
ideje, z željo menjav?
Ti rečejo: nas kar krivi!
Drag naši neumrljivi
navzočnosti je tvoj dvom!
Me nismo nikamor bežale,
podobne pajkom ostale
smo skrite nad mračnim dnom.

Morda ne bi sam od sreče
pijan, rad videl, kako
stotisoč sonc se leskeče
stkanih nad tvojo temo?
S čim smo se, vidiš, mudile:
spele smo niti iz svile
čez brezdna tvojih ugank,
in hkrati čisto naravo
ujele v drhtečo pripravo
tenko snujočih se zank.

To njih duhovno tkanino
razdrem in grem za svoj spev
v čutov gosto divjino

iskat skrivnosti odmev.
O bitje! Uho vesolja!
Dušo neučakana volja
poganja k višku željá . . .
Posluša se vsa v trepetu,
še ustna v rahlem spreletu
zdaj, zdaj, se zdi, strepeta.

Glej moje senčnate trte,
zibeli drznih lepot!
Neutrudnim pogledom odprte
trume podob, glej, povsod!
V vsakem listu izvira
prijazno šumljanje vira,
ki žejo gasim si z njim . . .
Vse mandelj, vse slast je sočna,
vse vaba, v cvetu navzočna,
da s sadom se pogostim.

Trnja me ni strah nikoli!
Zbudi te trdo, in prav!
Tak žlahten rop ne dovoli,
da bi brez tveganj igral:
kdor hoče, da pade v roke
mu svet, ni dovolj globoke
rane, da ne bi bilà
pogumnemu dobra rana;
saj z lastno krvjo je dana
mu res šele last sveta.

Nevidna se mi odpira
kotlina prosojnih vod,
kjer rahlo nošeno utira
si moje upanje pot.
Vrat njegov čas neznan seka,
vzdigujoč val, ki poteka
vzpet kakor lok, bel in slok . . .
In ko pod bliščem gladine
čuti prepad globočine
zdrhti vse od prstov nog.